

PROIECT MACROECONOMIE CANTITATIVĂ

Studiu de caz

Analiza macroeconomică a Turciei

Studenti:

NEDELCU Alexandru – Daniel grupa 1066 F

NEGULESCU Cristian – Petruț grupa 1066 F

Cadru didactic coordonator:

drd NEAGU Andreea

București, 2024

CUPRINS

Introducere.....	3
CAPITOLUL 1 ECONOMIA TURCIEI. ASPECTE GENERALE.....	4
CAPITOLUL 2 EVOLUȚIA PIB-ULUI ȘI LEGĂTURA INDICATORULUI CU INFLAȚIA ȘI ȘOMAJUL.....	
2.1 PIB-ul.....	6
2.2 Inflația.....	8
2.3 Șomajul.....	10
2.4 Analiză cantitativă privind PIB-ul Turciei.....	11
CAPITOLUL 3 DATORIA EXTERNĂ ȘI RELAȚIILE COMERCIALE. SECTORUL EXTERN.....	
3.1 Datoria externă.....	14
3.2 Relațiile comerciale ale Turciei cu restul lumii.....	15
3.3 Sectorul extern.....	16
3.4 Analiză cantitativă privind sectorul extern al Turciei.....	20
Concluzii.....	23
Bibliografie.....	24

INTRODUCERE

Am ales să facem un proiect la Macroeconomie cantitativă despre economia Turciei din mai multe motive relevante și semnificative. În primul rând, Turcia reprezintă o economie emergentă importantă la nivel global, situată strategic la intersecția dintre Europa și Asia, având astfel un impact considerabil asupra fluxurilor comerciale internaționale și asupra stabilității economice regionale.

În al doilea rând, economia Turciei este caracterizată de o serie de dinamici economice interesante și complexe. În ultimele decenii, Turcia a cunoscut perioade de creștere economică rapidă, dar și provocări semnificative, precum inflația ridicată și volatilitatea cursului de schimb al lirei turcești. Aceste aspecte fac din economia Turciei un studiu de caz excelent pentru aplicarea și testarea teoriei macroeconomice cantitative, oferindu-ne oportunitatea de a analiza politicile economice și impactul lor asupra indicatorilor macroeconomici.

Un alt motiv important pentru alegerea acestei teme este relevanța sa actuală. În contextul globalizării și al schimbărilor economice rapide, economia Turciei este influențată de numeroși factori internaționali, precum relațiile comerciale și geopolitice, fluctuațiile prețurilor la energie și capitalul internațional. Studiind economia Turciei, putem înțelege mai bine cum interacționează diversele elemente ale economiei globale și cum pot fi aplicate politicile economice pentru a gestiona aceste interacțiuni.

În plus, economia Turciei oferă un exemplu elocvent de dezvoltare economică bazată pe diversificare industrială și creștere a exporturilor. Analiza acestui model de dezvoltare poate oferi perspective valoroase asupra strategiilor de dezvoltare economică sustenabilă și a modalităților prin care alte economii emergente pot atinge succesul economic.

Nu în ultimul rând, alegerea Turciei ca subiect de studiu în cadrul unui proiect de Macroeconomie cantitativă permite utilizarea unei game variate de metode și instrumente cantitative. De la analize statistice și econometrice la modelarea macroeconomică, studiul economiei Turciei ne oferă oportunitatea de a aplica tehnici avansate de analiză și de a dezvolta abilități valoroase în interpretarea datelor economice.

Figura 1. Hartă administrativă Turcia

Sursa: depositphotos.com

CAPITOLUL 1

ECONOMIA TURCIEI. ASPECTE GENERALE

Economia Turciei este una dintre cele mai dinamice și complexe economii emergente din lume. Produsul Intern Brut (PIB) al Turciei a fost de aproximativ 720 de miliarde de dolari în 2023, plasând-o printre cele mai mari economii emergente. Rata de creștere economică a variat considerabil în ultimul deceniu, cu perioade de creștere rapidă, dar și de contracție economică. Turcia are o populație de aproximativ 85 de milioane de locuitori, fiind una dintre cele mai populate țări din regiune.

Inflația a fost o problemă persistentă pentru Turcia, cu rate care au variat de la moderate la foarte ridicate. În 2023, inflația a fost de peste 40%, afectând puterea de cumpărare și stabilitatea economică. Rata șomajului în Turcia a fost de aproximativ 10% în 2023, deși cifrele pot varia semnificativ între regiuni și grupuri demografice. Turcia este un important exportator și importator, având parteneri comerciali majori în Europa, Orientul Mijlociu și Asia. Principalele produse exportate includ automobile, textile, electronice și produse alimentare.

Economia Turciei este diversificată, cu sectoare puternice în industrie, agricultură și servicii. Industria prelucrătoare, în special cea auto și textile, este deosebit de importantă. Turismul este un sector crucial, Turcia fiind o destinație populară pentru turiști din întreaga lume datorită patrimoniului său cultural, istoric și peisajelor naturale. Înainte de pandemie, turismul contribuia semnificativ la PIB.

Turcia atrage investiții străine datorită pieței sale mari și a poziției strategice. Cu toate acestea, instabilitatea politică și economică din ultimele decenii a afectat nivelul investițiilor străine directe (ISD). Guvernul turc a implementat diverse politici economice pentru a stimula creșterea economică, inclusiv reforme structurale și stimulente fiscale. Cu toate acestea, politicile economice sunt adesea influențate de contextul politic intern și internațional.

Printre principalele provocări se numără inflația ridicată, datoria externă, deficitul de cont curent și volatilitatea cursului de schimb al lirei turcești. De asemenea, tensiunile geopolitice și relațiile internaționale complică adesea perspectivele economice. Turcia este membru al mai multor organizații economice internaționale, inclusiv Organizația Mondială a Comerțului (OMC), și are acorduri comerciale cu Uniunea Europeană prin Uniunea Vamală.

Economia Turciei oferă un exemplu elocvent de dezvoltare economică bazată pe diversificare industrială și creștere a exporturilor. Analiza acestui model de dezvoltare poate oferi perspective valoroase asupra strategiilor de dezvoltare economică sustenabilă și a modalităților prin care alte economii emergente pot atinge succesul economic. Alegerea Turciei ca subiect de studiu în cadrul unui proiect de Macroeconomie cantitativă permite utilizarea unei game variate de metode și instrumente cantitative. De la analize statistice și econometrice la modelarea macroeconomică, studiul economiei Turciei ne oferă oportunitatea de a aplica tehnici avansate de analiză și de a dezvolta abilități valoroase în interpretarea datelor economice.

Rata șomajului în Turcia a fost de aproximativ 10% în 2023. Șomajul variază semnificativ între diferite regiuni și grupuri demografice, afectând în mod special tinerii și femeile. Crizele economice și politice recente au accentuat problemele de pe piața muncii, ducând la fluctuații în nivelul ocupării forței de muncă.

Piața muncii din Turcia este caracterizată printr-o forță de muncă tânără și dinamică, dar și prin provocări legate de nivelul de educație și calificare. Reformele recente au încercat să îmbunătățească condițiile de muncă și să reducă economia informală, care rămâne semnificativă. Salariul minim și condițiile de muncă au fost ajustate pentru a reflecta inflația și cerințele pieței.

Turcia este un important exportator global, cu o valoare totală a exporturilor de aproximativ 250 de miliarde de dolari în 2023. Principalele produse exportate includ automobile, textile, electronice, produse chimice și produse alimentare. Partenerii comerciali majori sunt Uniunea Europeană, Statele Unite, Orientul Mijlociu și Asia.

Importurile Turciei au totalizat aproximativ 300 de miliarde de dolari în 2023. Turcia importă în principal energie, mașini și echipamente, produse chimice și materii prime. Deficitul comercial rămâne o provocare, contribuind la dezechilibrele economice.

Consumul intermediar reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate ca inputuri în procesul de producție. În Turcia, acesta este semnificativ în sectoarele industriale și agricole, afectând costurile de producție și competitivitatea pe piețele internaționale.

Cheltuielile guvernamentale includ cheltuieli pentru infrastructură, educație, sănătate și apărare. În 2023, cheltuielile publice au fost ajustate pentru a aborda provocările economice, precum inflația și șomajul. Cheltuielile de consum ale gospodăriilor sunt influențate de inflație și de creșterea salariilor, afectând cererea agregată.

Sectoarele principale ale economiei

1. **Industria:** industria prelucrătoare, în special sectorul auto și cel al textilelor, este esențială pentru economia Turciei. Producția de electronice și echipamente de uz casnic contribuie de asemenea semnificativ.
2. **Serviciile:** sectorul serviciilor este cel mai mare contributor la PIB, incluzând turismul, comerțul cu amănuntul, transporturile și telecomunicațiile. Turismul este un sector crucial, atrăgând milioane de turiști anual.
3. **Agricultura:** are o pondere semnificativă, Turcia fiind unul dintre cei mai mari producători și exportatori de produse agricole precum fructele, legumele, nucile și cerealele.

CAPITOLUL 2

EVOLUȚIA PIB-ULUI ȘI LEGĂTURA INDICATORULUI CU INFLAȚIA ȘI ȘOMAJUL

2.1 PIB-ul

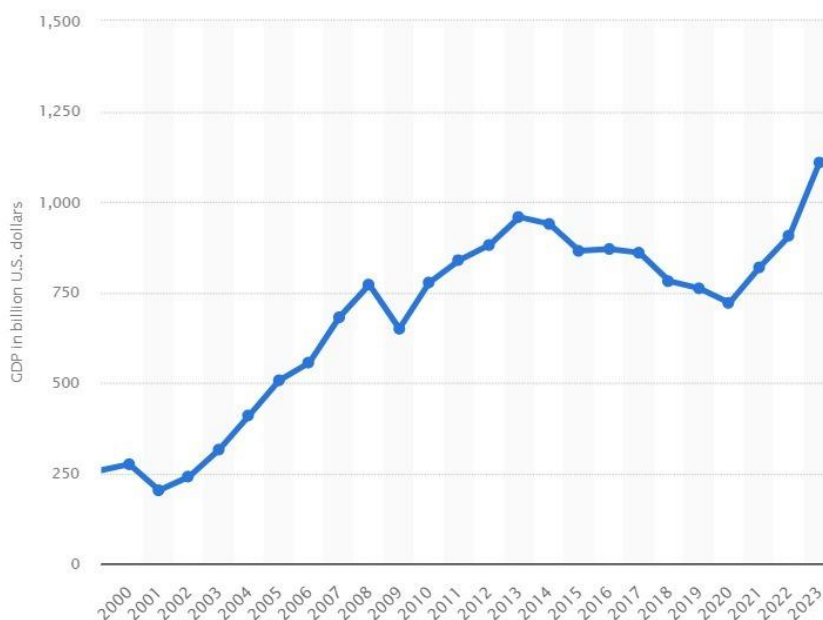
Produsul Intern Brut reprezintă o măsură esențială a performanței economice a unei țări, reflectând valoarea totală a bunurilor și serviciilor produse într-un an. Cu o economie situată la intersecția dintre Europa și Asia, Turcia a cunoscut o evoluție semnificativă în ultimele decenii. De la un stat emergent (în curs de dezvoltare) în anii '90, Turcia a experimentat perioade de creștere economică rapidă, impulsionată de reforme structurale și liberalizarea pieței. Cu toate acestea, economia turcă a fost marcată și de provocări majore, inclusiv crize valutare, inflație ridicată și fluctuația ratei șomajului, evenimente ce au afectat direct PIB-ul țării.

În ultimele două decenii, PIB-ul Turciei a reflectat adaptarea, cât și vulnerabilitățile economiei sale. Creșterea robustă din anii 2000 a fost urmată de o perioadă de volatilitate în anii 2010, accentuată de criza valutară din 2018 și de impactul global al pandemiei COVID-19. În ciuda acestor obstacole, Turcia a reușit să mențină un nivel de creștere economică. Potrivit clasamentului după produsul intern brut, Turcia a devenit a 19-a cea mai mare economie din lume în 2022, cu un PIB de 905 miliarde de dolari.

În anii 2000 – 2010, Turcia a experimentat o creștere economică semnificativă, susținută de reforme economice și integrarea în economia globală. PIB-ul a crescut în medie cu aproximativ 5-6% pe an, iar guvernul turc a implementat reforme structurale, a stabilizat sectorul financiar și a atras investiții străine directe.

Deceniul următor, între anii 2010 și 2020, ritmul de creștere al Produsului Intern Brut a devenit mai fluctuant din cauza instabilității politice și economice. O criză a lirei turcești a afectat grav economia, ducând la o recesiune temporară. Inflația ridicată și deprecierea monedei au avut un impact negativ asupra PIB-ului.

Din 2020 până în prezent, ca multe alte economii, Turcia a fost afectată de pandemia de COVID-19. Atunci, PIB-ul a scăzut inițial, dar a avut o revenire rapidă în 2021 datorită măsurilor de stimulare fiscală și monetară. În această perioadă, inflația a rămas o problemă majoră, iar volatilitatea lirei turcești a continuat să fie o provocare. În 2021, Turcia a înregistrat o creștere economică puternică, cu un PIB real în creștere de aproximativ 11%, dar această creștere a încetinit în anii următori.

Figura 2. Evoluția PIB-ului în timp (măsurat în miliarde dolari)

Sursa: statista.com

Creșterea PIB-ului se datorează în mare parte economiei ce este susținută de sectoare industriale, de producție și de servicii extrem de diversificate, în timp ce agricultura reprezintă încă aproximativ 25% din forța de muncă. Printre principalele elemente ce au contribuit la această expansiune sunt:

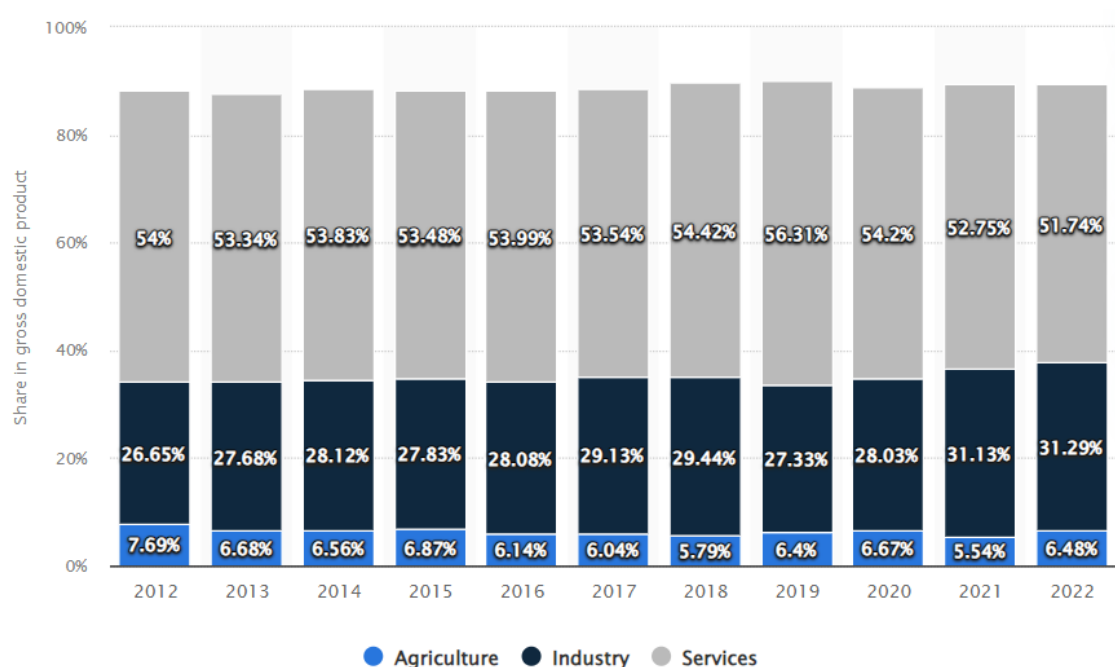
Reformele economice și structurale ce au început în anii '80, sub conducerea prim-ministrului Turgut Özal, ce a inițiat o serie de reforme care au vizat liberalizarea economiei și au inclus privatizarea întreprinderilor de stat, liberalizarea comerțului și dereglementarea pieței. Stabilitatea macroeconomică din anii 2000, când Turcia a adoptat politici macroeconomice care au vizat consolidarea economiei privind controlul inflației și politica fiscală prudentă. Guvernul a menținut un deficit bugetar scăzut și a gestionat datoria publică în mod responsabil, crescând astfel încrederea investitorilor.

Investițiile în infrastructură ce au dus la schimbările drastice din transport prin construirea de autostrăzi, poduri, aeroporturi și porturi, ce au îmbunătățit conectivitatea și au redus unele costuri, din energie, unde s-a asigurat o aprovizionare constantă și fiabilă, susținând creșterea industrială și din telecomunicații, unde s-au modernizat rețelele de telecomunicații ce au facilitat integrarea în economia digitală globală.

Demografia și forța de muncă; datorită populației tinere a țării, cu o vârstă mediană de aproximativ de 32 de ani, Turcia a investit foarte mult în educație și formare profesională pentru a tempera cererea puternică pentru bunuri și servicii.

Prin **integrarea în economia globală**, Turcia a aderat la organizații economice internaționale precum G20 și Organizația Mondială a Comerțului și a deschis noi piețe pentru produsele turcești.

Turismul este unul din sectoarele cele mai importante ale Turciei, aici s-au făcut investiții în hoteluri, resorturi și facilități turistice. Campaniile internaționale de promovare a turismului au atras milioane de vizitatori anual, generând venituri semnificative și creând locuri de muncă. Procesul rapid de urbanizare a contribuit la orașelor mari, precum Istanbul, Ankara și Izmir, ce au devenit centre economice și comerciale importante.

Figura 3. Ponderea sectoarelor economice în produsul intern brut

Sursa: statista.com

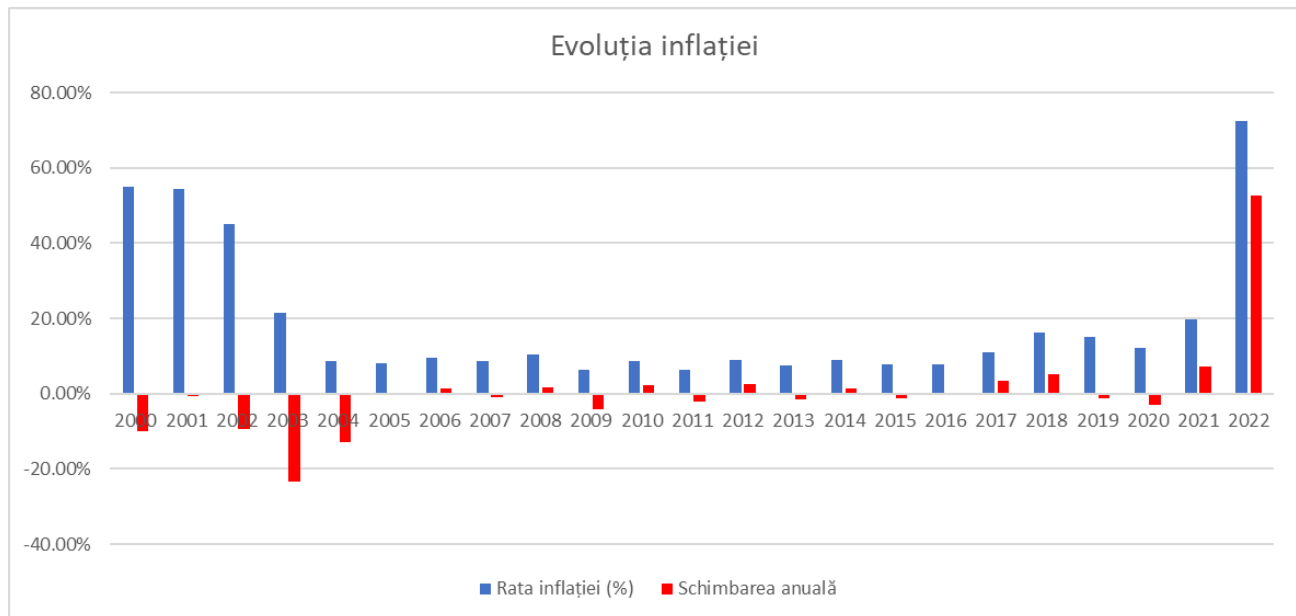
2.2 Inflația

În prezent, Turcia este una din țările cu cea mai mare rată a inflației, din cauza guvernului turc ce a implementat politici monetare și fiscale care au alimentat problema. Unele politici, cum ar fi măsurile de relaxare fiscală sau creșterea ratei dobânzii, au avut impact negativ asupra nivelului general al prețurilor.

Ba mai mult, lira turcească s-a devalorizat semnificativ în ultimii ani în raport cu alte valute. Aceasta a generat presiuni inflaționiste prin creșterea costurilor pentru companiile care importă materii prime sau echipamente.

Un alt factor ce a dus la creșterea acestui indicator este instabilitatea politică. Turcia a fost afectată de o serie de evenimente politice care au creat incertitudine și instabilitate. De exemplu, tensiunile geopolitice cu alte țări, precum și schimbările de politică internă, au afectat încrederea investitorilor și consumatorilor.

Figura 4. Evoluția inflației

Sursa: prelucrare autor

Inflația și PIB-ul sunt două concepte economice esențiale care se influențează reciproc în diverse moduri. Influența inflației asupra PIB-ului Turciei este complexă și depinde de factori multipli precum:

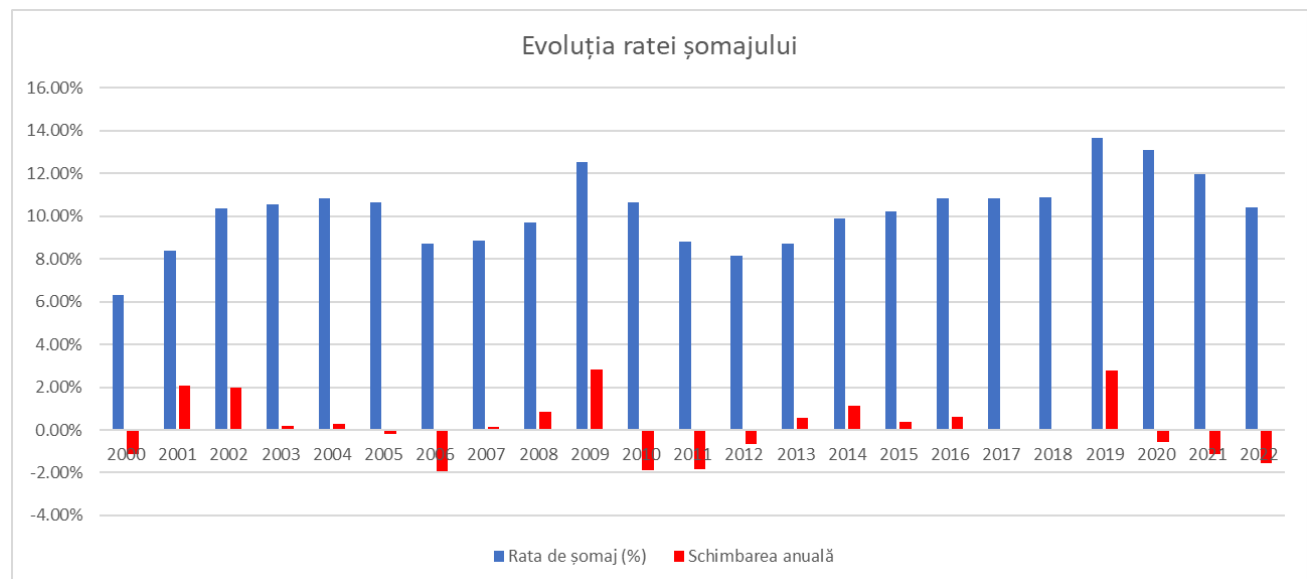
- Inflația reduce puterea de cumpărare a consumatorilor, deoarece prețurile bunurilor și serviciilor cresc.
- Pentru a combate inflația, Banca Centrală a Republicii Turcia (CBRT) crește ratele dobânzii. Ratele mai mari ale dobânzii fac împrumuturile mai scumpe, ceea ce poate descuraja investițiile și consumul, încetinind astfel creșterea PIB-ului.
- Inflația poate duce la creșterea costurilor de producție, deoarece prețurile materiilor prime și ale energiei cresc. Acest lucru poate afecta profitabilitatea companiilor, care pot fi nevoite să reducă producția sau să crească prețurile, afectând negativ PIB-ul.
- Inflația poate afecta diferit diverse grupuri sociale și economice. Cei cu venituri fixe sau cei care economisesc pot pierde putere de cumpărare, în timp ce debitorii pot beneficia de valoarea reală redusă a datoriilor. Aceste schimbări în distribuția veniturilor și bogăției pot influența modele de consum și investiții, având astfel un impact asupra PIB-ului.

2.3 Șomajul

Rata șomajului în Turcia a fluctuat considerabil, fiind influențată de factori economici interni și externi. În 2023, rata șomajului s-a situat în jurul valorii de 10-11%, conform datelor Institutului Statistic din Turcia (TurkStat). Pandemia a avut un impact semnificativ asupra economiei turcești, crescând rata șomajului la peste 13% în 2020 și 2021. Multe companii au fost nevoite să își reducă activitatea sau să închidă, afectând negativ piața muncii.

Rata șomajului în rândul tinerilor (15-24 ani) este deosebit de ridicată, depășind 20% în anumite perioade. Aceasta reflectă dificultățile tinerilor de a găsi locuri de muncă adecvate în contextul unei economii în schimbare. Ba mai mult, șomajul variază semnificativ între regiunile Turciei. Regiunile de est și sud-est, care sunt mai puțin dezvoltate economic, tind să aibă rate de șomaj mai mari comparativ cu regiunile de vest, mai industrializate și dezvoltate.

Principalii factori care influențează șomajul în Turcia sunt starea economică, politicile guvernamentale, educația, competențele și sectorul informal.

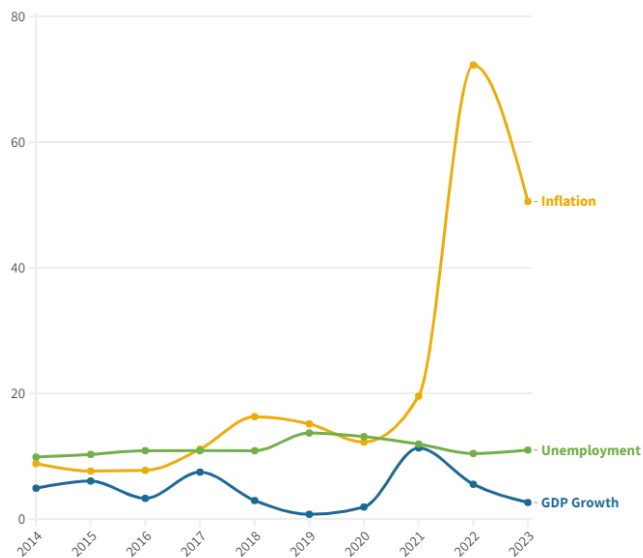

Figura 5. Evoluția ratei șomajului

Sursa: prelucrare autor

Relația dintre PIB și rata șomajului în Turcia este determinată de multiple variabile economice, politice și sociale. Creșterea economică tinde să reducă șomajul, în timp ce recesiunile economice cresc de obicei șomajul. Politicile economice adecvate, reformele structurale și stabilitatea politică sunt esențiale pentru a menține un echilibru între creșterea PIB-ului și reducerea șomajului în Turcia.

2.3 Analiză cantitativă privind PIB-ul Turciei

Figura 6. Legătura dintre rata de creștere a PIB-ului, inflație și rata de șomaj

Sursa: gfmag.com

PIB (măsurat în miliarde dolari)	
Mean	677.285
Standard Error	49.864
Median	770.450
Mode	#N/A
Standard Deviation	239.141
Sample Variance	57188.361
Kurtosis	-0.570
Skewness	-0.872
Range	756.050
Minimum	201.750
Maximum	957.800
Sum	15577.550
Count	23.000
Confidence Level(95.0%)	103.412

Figura 7. Statistici descriptive pentru PIB, între anii 2000-2022

Sursa: prelucrare autor

Conform analizei de mai sus, valoarea medie PIB-ului turcesc este de 677.28 miliarde dolari, iar eroarea standard nu depășește 50, ceea ce înseamnă că media estimată este destul de apropiată de media reală a populației. Valoarea mediană este 770 de miliarde dolari, ceea ce înseamnă că în jumătate de ani PIB-ul a fost sub această valoare, iar în cealaltă jumătate peste. Abaterea standard de 240 indică o împrăștiere destul de mare în jurul mediei.

Kurtosis-ul negativ sugerează o distribuție plată, iar Skewness-ul negativ indică o distribuție asimetrică la stânga. Diferența dintre valoarea maximă (2013) și cea minimă (2001) este de 756.05 miliarde dolari. De-a lungul acestor ani, suma totală a PIB-ului Turciei este de 15,577.55 miliarde dolari. Se indică un interval în care este estimată media reală a PIB-ului, cu o încredere de 95%. În această situație, intervalul este de 103.41 miliarde dolari în jurul mediei estimate.

Model: $PIB = 610.0221 - 5.2548 \cdot Inflatie + 16.1989 \cdot Somaj$

Predictor	Coefficient	Estimate	Standard Error	t-statistic	p-value
Constant	β_0	610.0221	320.1528	1.9054	0.0712
Inflatie	β_1	-5.2548	2.6435	-1.9879	0.0607
Somaj	β_2	16.1989	29.3188	0.5525	0.5867

Summary of Overall Fit

R-Squared: $r^2 = 0.2078$
Adjusted R-Squared: $r^2_{adj} = 0.1286$
Residual Standard Error: 223.2345 on 20 degrees of freedom.
Overall F-statistic: 2.6234 on 2 and 20 degrees of freedom.
Overall p-value: 0.0973

Analysis of Variance Table

Source	df	SS	MS	F-statistic	p-value
Regression	2	261470.8844	130735.4422	2.6234	0.0973
Residual Error	20	996673.0578	49833.6529		
Total	22	1258143.9422	57188.361		

Figura 8. Regresie creată cu datele din anii 2000-2022

Sursa: prelucrare autor

Modelul de regresie liniară prezentat este o ecuație care explică Produsul Intern Brut (PIB) în funcție de rata inflației și rata șomajului. Acesta sugerează că inflația are un efect negativ asupra PIB-ului, în timp ce șomajul are un efect pozitiv.

Valoarea constantă β_0 reprezintă interceptul modelului, adică valoarea PIB-ului când inflația și șomajul sunt zero. p-valoarea de 0.0712 sugerează că interceptul nu este semnificativ la nivelul de 5%.

Coeficientul β_1 indică faptul că o creștere de 1 unitate a inflației este asociată cu o scădere a PIB-ului cu 5.2548 unități. p-valoarea de 0.0607 sugerează că influența inflației asupra PIB-ului este aproape semnificativă la nivelul de 5%.

Coeficientul β_2 indică faptul că o creștere de 1 unitate a șomajului este asociată cu o creștere a PIB-ului cu 16.1989 unități. p-valoarea de 0.5867 arată că influența șomajului asupra PIB-ului nu este semnificativă.

R-Square (r^2) = 0.2078 indică faptul că aproximativ 20.78% din variația PIB-ului este explicată de variația inflației și a șomajului.

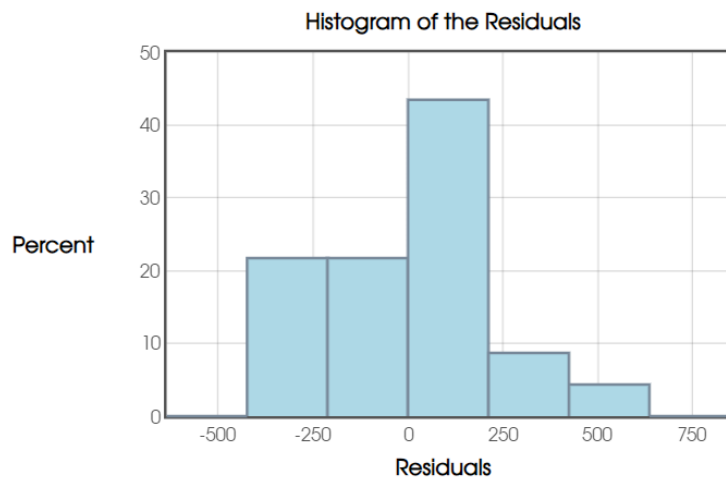
Adjusted R-Square (r^2_{adj}) = 0.1286 este un indicator ce ajustează R-square ținând cont de numărul de predicatori din model. Valoarea de 12.86% sugerează că modelul nu explică foarte bine variația PIB-ului.

Residual Standard Error = 223.2345 este deviația standard a reziduurilor, indicând cât de mult variază datele PIB-ului față de valorile prezise de model.

Overall F-statistic = 2.6234 măsoară cât de bine se potrivesc datele modelului.

Overall p-value = 0.0973 arată că modelul nu este semnificativ la nivelul de 5%, dar este aproape semnificativ.

Tabelul de variație ajută la verificarea semnificației generale a modelului. Deși modelul nu este semnificativ la un nivel de 5%, indică că există o relație între PIB, inflație și șomaj, dar această relație nu este suficient de puternică pentru a fi considerată semnificativă statistic.

Figura 9. Histogramă a reziduurilor

Sursa: prelucrare autor

Graficul prezintă o distribuție asimetrică, ceea ce înseamnă că există și alte aspecte care ar trebui luate în considerare pentru o analiză corectă a PIB-ului.

CAPITOLUL 3

DATORIA EXTERNĂ ȘI RELAȚIILE COMERCIALE.

SECTORUL EXTERN

3.1 Datoria externă

Datoria externă a Turciei a devenit un subiect central în analiza economică a țării, având implicații semnificative asupra stabilității economice și asupra politicilor macroeconomice. De-a lungul ultimelor decenii, datoria externă a crescut considerabil, reflectând atât nevoile de finanțare ale guvernului, cât și ale sectorului privat.

Până în 2023, datoria externă totală a Turciei a depășit 450 de miliarde de dolari. Aceasta include datoriile guvernamentale, datoriile ale sectorului privat și ale băncilor. Aproximativ 55% din datoria externă este deținută de sectorul privat, în timp ce restul aparține guvernului și instituțiilor publice. Această structură evidențiază dependența semnificativă a sectorului privat de finanțarea externă.

În anii 2000, datoria externă a Turciei a crescut rapid pe măsură ce economia s-a deschis și a început să atragă mai multe investiții străine. În perioada 2008-2009, criza financiară globală a provocat o creștere accentuată a datoriei, pe măsură ce guvernul și companiile turcești au contractat împrumuturi pentru a susține creșterea economică și a stabili economia.

După criza din 2001, care a dus la o recesiune severă, guvernul turc a implementat reforme structurale și a adoptat politici economice care au facilitat accesul la piețele de capital internaționale. Aceasta a contribuit la o creștere a datoriei externe, dar și la o consolidare a rezervei valutare a țării.

Un aspect critic al datoriei externe a Turciei este expunerea sa la fluctuațiile cursului de schimb al lirei turcești. Devalorizările lirei, mai ales cele observate în 2018 și 2021, au crescut povara datoriei denominate în valută străină. Acest lucru a dus la creșterea costurilor de rambursare și a vulnerabilității economice, în special pentru companiile care au venituri în lire, dar datorii în dolari sau euro.

Serviciul datoriei externe (suma plăților de principal și dobânzi pe datoria externă) a reprezentat o provocare majoră pentru Turcia. În 2023, plățile de serviciu ale datoriei au reprezentat aproximativ 30% din veniturile din exporturi, subliniind presiunea asupra balanței de plăți a țării. În plus, ratele dobânzilor mai ridicate pe plan internațional au crescut costurile de împrumut pentru Turcia.

Pentru a gestiona nivelul ridicat al datoriei externe, guvernul turc a implementat diverse măsuri, inclusiv politici monetare stricte, controlul capitalului și negocieri pentru refinanțarea datoriilor existente. De asemenea, au fost întreprinse eforturi pentru a atrage mai multe investiții străine directe (ISD), care sunt considerate mai stabile comparativ cu finanțarea pe termen scurt.

Datoria externă ridicată reprezintă o provocare continuă pentru stabilitatea economică a Turciei. Vulnerabilitățile asociate cu fluctuațiile cursului de schimb, inflația ridicată și tensiunile geopolitice complică gestionarea acestei datorii. Pe termen lung, sustenabilitatea datoriei externe va depinde de capacitatea economiei turcești de a genera suficientă creștere economică și venituri din exporturi pentru a-și onora obligațiile financiare.

3.2 Relațiile comerciale ale Turciei cu restul lumii

Relațiile comerciale ale Turciei sunt extrem de diverse și strategice, având legături economice profunde cu Europa, Asia și restul lumii. Poziția geografică unică a Turciei, la intersecția dintre Europa și Asia, îi conferă un avantaj semnificativ în comerțul internațional, permițându-i să fie un hub comercial regional și global.

Turcia are relații comerciale foarte strânse cu Europa, Uniunea Europeană (UE) fiind cel mai mare partener comercial al său. Acordul de Uniune Vamală semnat în 1995 permite majorității produselor industriale să circule liber între Turcia și statele membre UE fără tarife vamale. În 2023, aproximativ 50% din exporturile Turciei au fost destinate țărilor din UE. Printre principalele produse exportate către Europa se numără automobilele, textilele, echipamentele electrice și produsele chimice. Importurile din Europa includ mașini și echipamente, vehicule, produse chimice și medicamente. Acordul de Uniune Vamală semnat în 1995 permite majorității produselor industriale să circule liber între Turcia și statele membre UE fără tarife vamale. În 2023, aproximativ 50% din exporturile Turciei, echivalentul a aproximativ 125 de miliarde de dolari, au fost destinate țărilor din UE. Printre principalele produse exportate către Europa se numără automobilele, textilele, echipamentele electrice și produsele chimice. Importurile din Europa, în valoare de aproximativ 150 de miliarde de dolari, includ mașini și echipamente, vehicule, produse chimice și medicamente.

Asia reprezintă un alt partener comercial important pentru Turcia, cu accent pe relațiile economice cu țări precum China, Japonia, Coreea de Sud și India. China este unul dintre cei mai mari parteneri comerciali asiatici ai Turciei, de unde importă masiv echipamente electronice, mașini și produse chimice. De asemenea, Turcia exportă produse precum textile, fructe, nuci și alte produse agricole către țările asiatice. Colaborarea economică cu țările din Orientul Mijlociu este, de asemenea, esențială, Turcia exportând produse alimentare, textile și ciment și importând petrol și gaze naturale. Comerțul cu Japonia și Coreea de Sud se ridică la aproximativ 5 miliarde de dolari fiecare, în timp ce relațiile comerciale cu India sunt de aproximativ 8 miliarde de dolari. Colaborarea economică cu țările din Orientul Mijlociu este, de asemenea, esențială, cu exporturi de aproximativ 30 de miliarde de dolari în produse alimentare, textile și ciment și importuri de petrol și gaze naturale în valoare de aproximativ 50 de miliarde de dolari.

Relațiile comerciale ale Turciei cu America de Nord, America Latină și Africa au crescut constant în ultimele decenii. Statele Unite sunt un partener comercial major, importând produse precum metale, textile și alimente din Turcia, în timp ce exportă produse tehnologice, echipamente industriale și produse farmaceutice. Relațiile comerciale cu țările africane sunt în dezvoltare, Turcia exportând vehicule, textile și produse agricole, și importând resurse naturale și produse alimentare. Comerțul bilateral cu Statele Unite a fost de aproximativ 20 de miliarde de dolari în 2023, exportând produse precum metale, textile și alimente și importând produse tehnologice, echipamente industriale și produse farmaceutice. Relațiile comerciale cu țările africane sunt în dezvoltare, Turcia exportând vehicule, textile și produse agricole în valoare de aproximativ 15 miliarde de dolari și importând resurse naturale și produse alimentare în valoare de 10 miliarde de dolari.

3.3 Sectorul extern

Exporturi:

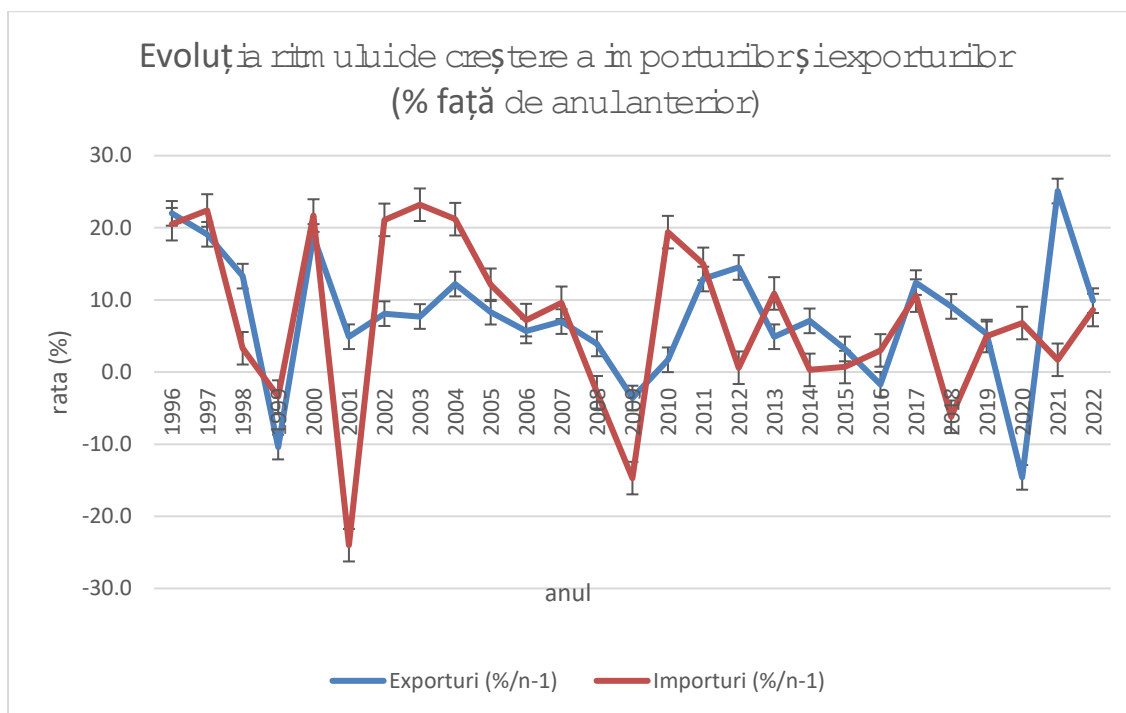
- **Automobile și piese auto:** Turcia exportă anual automobile și piese auto în valoare de aproximativ 30 de miliarde de dolari, concentrându-se în special pe piețele europene. Industria auto turcă a cunoscut o creștere semnificativă în ultimele decenii, devenind un jucător important pe piața globală.
- **Textile și îmbrăcăminte:** Exporturile de textile și îmbrăcăminte sunt de aproximativ 25 de miliarde de dolari anual, plasând Turcia printre cei mai mari producători și exportatori din lume în acest sector. Calitatea și diversitatea produselor textile turcești sunt apreciate pe piețele internaționale.
- **Produse chimice:** Turcia exportă produse chimice și îngrășăminte în valoare de aproximativ 10 miliarde de dolari anual. Sectorul chimic turcesc a înregistrat o creștere semnificativă, furnizând o gamă largă de produse chimice pentru diverse industrii din întreaga lume.
- **Produse agricole:** Exporturile de produse agricole, inclusiv fructe, legume, nuci și ulei de măsline, sunt de aproximativ 20 de miliarde de dolari anual. Turcia este recunoscută pentru calitatea și diversitatea produselor sale agricole, beneficiind de condiții naturale favorabile pentru culturi variate.

Importuri:

- **energie:** Turcia importă anual petrol și gaze naturale în valoare de aproximativ 55 de miliarde de dolari, fiind dependentă de importurile de energie din țări precum Rusia, Iran și Azerbaidjan. Aceste importuri sunt vitale pentru alimentarea industriei și a economiei turcești în general.
- **mașini și echipamente:** Importurile de mașini și echipamente industriale și tehnologice se ridică la aproximativ 45 de miliarde de dolari anual. Turcia investește masiv în modernizarea infrastructurii și a producției industriale, importând echipamente avansate din diverse țări.
- **produse chimice și farmaceutice:** Importurile de produse chimice și farmaceutice sunt de aproximativ 20 de miliarde de dolari anual, esențiale pentru diverse industrii locale și pentru sectorul sănătății. Turcia importă o gamă largă de produse chimice și medicamente pentru a susține activitățile sale industriale și pentru a satisface cerințele populației în materie de sănătate.

Datele referitoare la ratele de creștere ale exporturilor și importurilor din Turcia, exprimate ca procente față de anul anterior, oferă o imagine detaliată a evoluției comerțului exterior al țării pe parcursul a mai mult de două decenii. Aceste fluctuații sunt influențate de o varietate de factori economici și politici, atât interni cât și externi. (vezi figura n și tabelul n).

Figura 10. Evoluția ritmului de creștere a importurilor și exporturilor (% față de anul anterior)

Sursa: prelucrare autor

În perioada 1996-2022, exporturile și importurile Turciei au înregistrat creșteri semnificative. Exporturile au crescut cu 22,0% în 1996 și 19,1% în 1997, în timp ce importurile au crescut cu 20,5% și 22,4% în aceiași ani. Anul 1998 a marcat o încetinire a creșterii, reflectată de o creștere de 13,3% a exporturilor și doar 3,3% a importurilor, ceea ce ar putea fi atribuit crizei financiare asiatice. În 1999, atât exporturile cât și importurile au scăzut (-10,4% și -3,4%), reflectând impactul crizei rusești și a cutremurului devastator de la Izmit. În anul 2000, ambele au revenit la creșteri puternice (18,8% pentru exporturi și 21,7% pentru importuri).

2001: Criza Economică

Anul 2001 a fost marcat de o criză economică severă în Turcia, care a dus la o scădere drastică a importurilor (-24,0%) și o creștere modestă a exporturilor (4,9%). Aceasta reflectă ajustările economice drastice și măsurile de austeritate impuse pentru stabilizarea economiei.

2002-2008: Recuperare și expansiune

După criza din 2001, Turcia a intrat într-o perioadă de recuperare și expansiune economică. Exporturile au crescut constant, cu rate între 5,7% și 14,5%. Importurile au înregistrat, de asemenea, creșteri semnificative, variind între 7,2% și 23,2%. Această perioadă a fost caracterizată de stabilitate politică și reforme economice care au sprijinit creșterea comerțului.

2009: Impactul crizei financiare globale

Criza financiară din 2008 a avut un impact negativ asupra comerțului Turciei în 2009, cu scăderi atât în exporturi (-3,6%) cât și în importuri (-14,7%). Economia globală a încetinit, afectând cererea pentru produsele turcești și capacitatea țării de a importa.

2010-2014: Creștere relativă

Începând din 2010, exporturile și importurile au început să se redreseze. Exporturile au crescut cu rate modeste, între 1,7% și 14,5%, în timp ce importurile au fluctuat, reflectând condițiile economice globale și locale variabile. În 2011 și 2012, exporturile au crescut semnificativ (12,9% și 14,5%), însă importurile au avut o creștere mult mai mică în 2012 (0,6%), reflectând o posibilă încetinire a cererii interne.

2015-2017: Perioada de stabilizare

Exporturile și importurile au avut creșteri modeste în această perioadă, reflectând stabilizarea economiei turcești. Exporturile au variat între -1,7% și 12,4%, în timp ce importurile au avut fluctuații mai mici, între 0,3% și 10,6%.

2018-2019: Tensiuni economice și politice

În 2018, exporturile au crescut cu 9,1%, dar importurile au scăzut cu -6,2%, reflectând tensiunile economice și politice, inclusiv devalorizarea lirei turcești și incertitudinile politice. În 2019, ambele au crescut modest (5,3% și 5,0%).

2020: Pandemia de COVID-19

Pandemia de COVID-19 a avut un impact semnificativ asupra comerțului global. Exporturile Turciei au scăzut cu -14,6%, în timp ce importurile au crescut cu 6,8%, posibil datorită necesității de a importa echipamente medicale și alte bunuri esențiale.

2021-2022: Recuperare și creștere puternică

După pandemia din 2020, exporturile au înregistrat o creștere impresionantă de 25,1% în 2021, reflectând redresarea economiei globale și cererea crescută pentru produsele turcești. Importurile au crescut modest cu 1,7% în același an. În 2022, exporturile au continuat să crească cu 9,9%, iar importurile au crescut cu 8,6%, indicând o redresare continuă și o economie în expansiune.

Tabelul n. Rata de modificare a importurilor și exporturilor (% față de anul anterior)
Sursa: prelucrare autor

ANUL	Exporturi (%/n-1)	Importuri (%/n-1)
1996	22.0	20.5
1997	19.1	22.4
1998	13.3	3.3
1999	-10.4	-3.4
2000	18.8	21.7
2001	4.9	-24.0
2002	8.1	21.1
2003	7.7	23.2
2004	12.2	21.2
2005	8.3	12.1
2006	5.7	7.2
2007	7.0	9.6
2008	3.9	-2.8
2009	-3.6	-14.7
2010	1.7	19.4
2011	12.9	15.0
2012	14.5	0.6
2013	4.9	10.9
2014	7.1	0.3
2015	3.2	0.7
2016	-1.7	3.0
2017	12.4	10.6
2018	9.1	-6.2
2019	5.3	5.0
2020	-14.6	6.8
2021	25.1	1.7
2022	9.9	8.6

3.4 Analiză cantitativă privind sectorul extern al Turciei

Tabelul n+1. Statistici descriptive privind rata de creștere a exporturilor în Turcia în perioada 1966-2022

Sursa: prelucrare date autor

Exporturi (%/n-1)	
Mean	7.66
Standard Error	1.71
Median	7.70
Mode	4.90
Standard Deviation	8.89
Sample Variance	78.95
Kurtosis	0.90
Skewness	-0.45
Range	39.70
Minimum	-14.60
Maximum	25.10
Sum	206.80
Count	27.00
Confidence Level(95.0%)	3.51

Media ratei de creștere a exporturilor este de 7.66%, indicând că, în medie, exporturile Turciei au crescut cu aproximativ 7.66% anual în această perioadă. Aceasta este o rată de creștere pozitivă și semnificativă, sugerând o tendință generală de expansiune în sectorul exporturilor. Eroarea standard de 1.71 indică cât de mult variază media eșantionului față de media populației. O valoare mai mică a erorii standard arată că media calculată este destul de precisă.

Mediana, sau valoarea centrală a distribuției, este de 7.70%. Aceasta este foarte apropiată de media, indicând o distribuție relativ simetrică a datelor în jurul valorii centrale. Modulul este valoarea cea mai frecvent întâlnită în eșantion și este de 4.90%. Aceasta sugerează că, cel mai frecvent, exporturile Turciei au crescut cu 4.90% într-un anumit an din această perioadă. Abaterea standard de 8.89 arată variabilitatea ratelor de creștere a exporturilor de la media lor. O abatere standard relativ mare indică o volatilitate considerabilă în creșterile anuale ale exporturilor.

Varianța eșantionului este de 78.95, oferind o măsură a dispersiei datelor în eșantion. Aceasta este calculată ca pătratul abaterii standard. Curtosisul de 0.90 indică faptul că distribuția ratelor de creștere a exporturilor are o formă ușor mai plată decât o distribuție normală (mesocurtică). Aceasta înseamnă că există mai puține valori extreme decât într-o distribuție normală.

Eroarea standard de 1.71% arată că variația mediei eșantionului față de media populației este relativ mică, sugerând că datele sunt destul de precise. Mediana, sau valoarea centrală a distribuției, este de 7.70%, foarte apropiată de media, ceea ce indică o distribuție relativ simetrică a datelor.

Modulul, valoarea cea mai frecvent întâlnită în eșantion, este de 4.90%. Aceasta înseamnă că, în cel mai frecvent caz, exporturile Turciei au crescut cu 4.90% într-un anumit an din această perioadă.

Abaterea standard de 8.89% arată variabilitatea ratelor de creștere a exporturilor față de media lor, indicând o volatilitate considerabilă în creșterile anuale ale exporturilor.

Asimetria de -0.45 indică o ușoară tendință a distribuției către valori negative, ceea ce sugerează că scăderile extreme în rata de creștere a exporturilor sunt puțin mai frecvente decât creșterile extreme. Distanța între valoarea maximă și cea minimă a ratelor de creștere este de 39.70%, reflectând o variabilitate considerabilă în datele analizate.

Cea mai mare scădere anuală a exporturilor a fost de -14.60%, reflectând un an extrem de dificil pentru exporturile Turciei, posibil din cauza unor evenimente economice sau politice majore. În schimb, cea mai mare creștere anuală a exporturilor a fost de 25.10%, indicând un an deosebit de favorabil pentru comerțul internațional al Turciei.

Suma ratelor de creștere pe întreaga perioadă este de 206.80%, reprezentând creșterea cumulată a exporturilor în cei 27 de ani analizați. Numărul de observații este de 27, iar intervalul de încredere de 95% este de 3.51%, indicând că media reală a ratelor de creștere a exporturilor se situează între 4.15% și 11.17% cu un grad de încredere de 95%.

Tabelul n+2. Statistici descriptive privind rata de creștere a importurilor în Turcia în perioada 1966-2022

Sursa: prelucrare date autor

Importuri (%/n-1)	
Mean	7.18
Standard Error	2.26
Median	7.20
Mode	#N/A
Standard Deviation	11.73
Sample Variance	137.56
Kurtosis	0.55
Skewness	-0.66
Range	47.20
Minimum	-24.00
Maximum	23.20
Sum	193.80
Count	27.00
Confidence Level(95.0%)	4.64

Analiza statisticilor descriptive pentru rata de creștere a importurilor Turciei în perioada 1966-2022 oferă o perspectivă detaliată asupra comportamentului și variabilității acestui indicator economic crucial. Datele arată diverse aspecte ale fluctuațiilor importurilor, evidențiind atât tendințele generale, cât și volatilitatea asociată acestora.

Media ratei de creștere a importurilor este de 7.18%, ceea ce sugerează o creștere anuală medie solidă a importurilor în această perioadă. Această valoare indică faptul că, în ansamblu, importurile au crescut în mod constant, reflectând o cerere internă robustă și o economie în dezvoltare.

Eroarea standard, de 2.26%, indică precizia estimării mediei și arată că variațiile din datele analizate sunt moderate. Mediana, care este de 7.20%, este foarte apropiată de media, indicând o distribuție simetrică a ratelor de creștere a importurilor.

Modulul nu este aplicabil în acest caz, deoarece nu există o valoare care să se repete cel mai frecvent în setul de date. Abaterea standard de 11.73% reflectă variabilitatea ratelor de creștere a importurilor față de media lor, indicând o volatilitate considerabilă în creșterile anuale ale importurilor.

Varianța eșantionului, de 137.56%, oferă o măsură a dispersiei datelor, fiind calculată ca pătratul abaterii standard. Curtosisul, cu o valoare de 0.55, sugerează că distribuția ratelor de creștere a importurilor are o formă ușor mai plată decât o distribuție normală, indicând o prevalență scăzută a valorilor extreme.

Asimetria de -0.66 indică o tendință a distribuției către valori negative, ceea ce sugerează că scăderile extreme în rata de creștere a importurilor sunt mai frecvente decât creșterile extreme. Aceasta poate reflecta perioade de criză economică sau alte evenimente care au afectat negativ importurile.

Distanța între valoarea maximă și cea minimă a ratelor de creștere este de 47.20%, reflectând o variabilitate considerabilă în datele analizate. Cea mai mare scădere anuală a importurilor a fost de -24.00%, un an extrem de dificil pentru importurile Turciei, posibil datorită unor crize economice sau politice majore. În schimb, cea mai mare creștere anuală a importurilor a fost de 23.20%, indicând un an deosebit de favorabil pentru comerțul internațional al Turciei.

Suma ratelor de creștere pe întreaga perioadă este de 193.80%, reprezentând creșterea cumulată a importurilor în cei 27 de ani analizați. Numărul de observații este de 27, iar intervalul de încredere de 95% este de 4.64%, indicând că media reală a ratelor de creștere a importurilor se situează între 2.54% și 11.82% cu un grad de încredere de 95%.

În concluzie, datele statistice descriptive privind rata de creștere a importurilor Turciei între 1996 și 2022 arată o tendință generală de creștere cu o variabilitate considerabilă. Media și mediana sunt foarte apropiate, indicând o distribuție simetrică a datelor. Abaterea standard mare și variabilitatea ridicată sugerează perioade de instabilitate economică. Asimetria negativă și curtosisul ușor pozitiv indică o distribuție ușor plată și o tendință spre scăderi extreme. Aceste informații sunt esențiale pentru înțelegerea dinamicii importurilor Turciei și pentru formularea politicilor economice viitoare.

CONCLUZII

La nivel macroeconomic, Turcia se află într-o perioadă de provocări și oportunități complexe. Pe de o parte, țara s-a confruntat cu anumite dificultăți în ultimii ani, inclusiv inflația ridicată și creșterea datoriei externe. Aceste aspecte au fost exacerbate de factori precum politica monetară inconsistentă, intervenția guvernului în sectorul financiar și tensiunile geopolitice regionale.

Inflația ridicată a reprezentat o problemă majoră, îngreunând puterea de cumpărare a cetățenilor și afectând stabilitatea economică. În plus, deprecierea lirei turcești a adus cu sine riscuri semnificative pentru stabilitatea financiară, generând îngrijorări cu privire la sustenabilitatea datoriei externe a țării și capacitatea de rambursare.

Totuși, în ciuda acestor provocări, Turcia are resurse și potențial economic considerabil. Beneficiind de o poziție strategică între Europa și Asia, precum și de resurse naturale diverse, inclusiv o populație tânără și o piață internă vastă, țara are oportunități de creștere substanțială. Investițiile în infrastructură, energie și tehnologie ar putea consolida competitivitatea Turciei pe termen lung și ar putea spori atracția pentru investitori străini.

Pentru a-și atinge potențialul de creștere, Turcia trebuie să abordeze provocările macroeconomice cu hotărâre și să implementeze politici coerente și sustenabile. Acestea ar putea include reforme structurale menite să îmbunătățească mediul de afaceri și să promoveze investițiile, precum și o politică monetară mai disciplinată și transparentă. În plus, consolidarea instituțiilor guvernamentale și a statului de drept ar putea spori încrederea investitorilor și ar putea promova stabilitatea economică pe termen lung.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Articole științifice

1. Heather Grabbe, Sinan Ülgen, *The Way Forward for Turkey and the EU: A Strategic Dialogue on Foreign Policy*, Carnegie Endowment for International Peace, Policy Outlook, decembrie 2010, http://carnegieendowment.org/files/turkey_eu_policy1.pdf
2. A. Birol Yesilada, *Turkey's Candidacy for EU Membership*, *Middle East Journal*, vol. 56, nr. 1, (Winter 2002), pg. 94-111
3. John Redmond, *Turkey and the European Union: Troubled European or European Trouble?*, *International Affairs* (Royal Institute of International Affairs 1944-), vol. 83, nr. 2, *Europe at 50* (martie 2007), pg. 305-317

Site-uri web:

<https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=PUBLIC%20DEPT>

<https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/financiar/turcia-ii-surprinde-pe-economisti-raportand-excedent-de-cont-curent-21384114>

<https://economie.hotnews.ro/stiri-finante-14194932-erdogan-turcia-isi-achita-intreaga-datorie-catre-fmi-luna-mai.htm>

<https://www.bursa.ro/economia-turciei-a-crescut-in-2022-dar-avansul-va-incetini-anul-acesta-01051940>

<https://www.statista.com/topics/11005/economy-of-turkey/#topicOverview>

<https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/TUR/turkey/>

<https://gfmag.com/country/turkey-gdp-country-report/>